

1 אין שְׁנַיִם מְבִיאִין אֶשֶׁם אֶחָד, כִּיּוֹן שְׁהוּא סוֹבֵר שְׂאֵי אִפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת
2 תְּנַאי בְּקִרְבָּנוֹת, אֲלֵא אִוּ אִוּ שְׁפִטוֹר מִלְּהִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְכַדְעַת תְּנַא
3 קָמָא, אִו שְׁמִבְיָאוּ לְבַדּוֹ, וְכַדְעַת רַבִּי עֻקִּיבָא.

4 הַמְשַׁנָּה דְּנָה עֵתָה בְּאוּכַל סַפְקָא חֲלָב: הִיּוּ לַפְּנֵי הַתִּיבָת חֲלָב הַאֲסוּרָה
5 בְּאִכְלָה וְהַתִּיבָת שׁוֹמֵן שֶׁל בְּהִמְתָּ חוֹלִין, הַמּוֹתֵרֵת בְּאִכְלָה, וְאִכְל
6 אַחַת מִהֶן וְאִינוּ יוֹדְעֵי אִיזָה מִהֶן אִכְל, לְדַבְּרֵי הַכֹּל מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי,
7 שְׁהֵרִי אִם אִכְל אֵת הַחֲלָב עֵבֵר עַל עֵבִירָה שֶׁשִּׁגְגָתָה חֲטָאת, וּבִסְפֵק
8 עֵבִירָה כִּזּוּ חֵיבָה הַתּוֹרָה אֶשֶׁם תְּלוּי. וְאִם אַחֲרֵי שֶׁאִכְל אֵת הַחֲתִיכָה
9 הַרְאֹשׁוֹנָה חֹזֵר וְאִכְל גַּם אֵת הַשְּׁנִיָּה, וְנִמְצָא שֶׁאִכְל בּוֹדָאֵי חֲתִיכָה שֶׁל
10 חֲלָב, אֲלֵא שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי אִיזּוּ מִהֶן, מְבִיא חֲטָאת, כִּדּוֹן הַעוֹבֵר עַל
11 אִיסוּר לֹא תַעֲשֶׂה בְּשׁוּגָג.

12 אִם אִכְל אָדָם אֶחָד אֵת הַחֲתִיכָה הַרְאֹשׁוֹנָה, וְכֹא אָדָם אַחֵר וְאִכְל
13 אֵת הַחֲתִיכָה הַשְּׁנִיָּה, זֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי וְזֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי,
14 כִּיּוֹן שֶׁכֹּל אֶחָד מֵהֶם מְסוּפֵק הֵאֵם עֵבֵר עַל אִיסוּר אִכְלֵת חֲלָב (דְּבַרְי
15 רַבִּי עֻקִּיבָא). וְאִפֹּי בּוֹה נַחֲלָקוּ הֵאֵם יְכוּלִים לְהִבֵּיא קֶרֶבֶן אֶחָד אִו לֹא,
16 רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁנַיִם מְבִיאִין חֲטָאת אַחַת, וּמִתְנַיִם בִּינֵיהֶם
17 שִׁיחָה הַקֶּרֶבֶן כּוֹלוּ קִנּוּי לְאוֹתוֹ אֶחָד שֶׁאִכְל אֵת הַחֲלָב. רַבִּי יוֹסֵפִי חוֹלֵק
18 וְאוֹמֵר אִין שְׁנַיִם מְבִיאִין חֲטָאת אַחַת, כִּיּוֹן שְׂאֵין עוֹשִׂים תְּנַאי
19 בְּקִרְבָּנוֹת.

20 הַמְשַׁנָּה דְּנָה עֵתָה בְּאוּכַל דְּבַר אִיסוּר, וְאִינוּ יוֹדְעֵי אִיזָה אִיסוּר הוּא: הִיּוּ
21 לַפְּנֵי הַתִּיבָת חֲלָב שְׁחִיבִים עַל אִכְלֵתָהּ בְּשׁוּגָג חֲטָאת, וְעַל סְפִיקָה
22 אֶשֶׁם תְּלוּי, וְהַתִּיבָת שׁוֹמֵן שֶׁל קוֹדֶשׁ, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֻקִּיבָא חֵיבֵיב עַל
23 סְפִיקָה אֶשֶׁם תְּלוּי, וְלַחֲכָמִים פְּטוּר, וְאִכְל חֲתִיכָה אַחַת מִהֶן, וְאִינוּ
24 יוֹדְעֵי אִיזָה מִהֶן אִכְל, לְדַבְּרֵי הַכֹּל מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי, שְׁהֵרִי מִחֲמַת
25 סַפְקָא אִכְלֵת הַחֲלָב לְבַדּוֹ מִתְחַיֵּיב הוּא בְּאֶשֶׁם תְּלוּי. וְאִם חֹזֵר וְאִכְל גַּם
26 אֵת הַחֲתִיכָה הַשְּׁנִיָּה, מְבִיא גַם חֲטָאת וְגַם אֶשֶׁם וְדָאֵי, שְׁהֵרִי יוֹדְעֵי
27 לוֹ שֶׁעֵבֵר עַל שְׁנֵי אִיסוּרִים בְּשׁוּגָג, וְאִכְלֵת חֲלָב מִחֵיבֵת חֲטָאת,
28 וְאִכְלֵת קוֹדֶשׁ מִחֵיבֵת אֶשֶׁם.

29 בְּאוֹפֵן זֶה, שְׁהֵרִי שֶׁם חֲתִיכָה שֶׁל חֲלָב וְחֲתִיכָה שֶׁל קוֹדֶשׁ, וְאִכְל אֶחָד
30 אֵת הַחֲתִיכָה הַרְאֹשׁוֹנָה, וְכֹא אַחֵר וְאִכְל אֵת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מְבִיא אֶשֶׁם
31 תְּלוּי וְזֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְכַפִּי שֶׁהַתְּבַאֵר בְּאוֹפֵן שֶׁאִכְל אָדָם אֶחָד
32 חֲתִיכָה אַחַת, שְׁחִיבֵיב אֶשֶׁם תְּלוּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִין הֵם חֵיבִיבִים
33 לְהִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, כִּיּוֹן שֶׁשְׁנַיִם יָחִיד עֵבֵרוּ עַל אִיסוּר הַמְּחַיֵּיב חֲטָאת
34 וְעַל אִיסוּר הַמְּחַיֵּיב אֶשֶׁם, וְכִיּוֹן שֶׁאִפְשֵׁר לַעֲשׂוֹת תְּנַאי בְּקִרְבָּנוֹת, לִכֵּן
35 שְׁנַיִם מְבִיאִין חֲטָאת וְאֶשֶׁם, וְעוֹשִׂים תְּנַאי, שֶׁהַחֲטָאת תְּהִיָּה קְנוּיָה
36 לְאוֹתוֹ שֶׁאִכְל אֵת הַחֲלָב, וְהָאֶשֶׁם לְאוֹתוֹ שֶׁאִכְל אֵת הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי יוֹסֵפִי
37 חוֹלֵק אִפֹּי כֹּאן וְאוֹמֵר, אִין שְׁנַיִם מְבִיאִין חֲטָאת וְאֶשֶׁם אֶחָד, וְלִכֵּן כֹּל
38 אֶחָד מֵהֶם צֶרֶךְ לְהִבֵּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, כִּדּוֹן אָדָם שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי אִם אִכְל
39 חֲלָב אִו קֹדֶשׁ.

40 עֵתָה מְבַאֵרֵת הַמְשַׁנָּה אֵת דִּינּוֹ שֶׁל הַמְּסוּפֵק אִם אִכְל חֲלָב רִגִיל אִו
41 חֲלָב קוֹדֶשׁ: הִיּוּ לַפְּנֵי הַתִּיבָת חֲלָב שֶׁל חוֹלִין שְׁחִיבִים עֲלֵיהָ חֲטָאת,
42 וְהַתִּיבָת חֲלָב שֶׁל קוֹדֶשׁ שְׁחִיבִים עֲלֵיהָ גַם חֲטָאת מִשּׁוּם חֲלָב וְגַם
43 אֶשֶׁם מִעִילָה, אִכְל אַחַת מִהֶן וְאִין יוֹדְעֵי אִיזּוּ מִהֶן אִכְל, מְבִיא
44 חֲטָאת, שְׁהֵרִי וְדָאֵי אִכְל חֲלָב הַמְּחַיֵּיבֵיב בְּחֲטָאת, וְאִינוּ מְבִיאֵי אֶשֶׁם עַל
45 הַקֹּדֶשׁ, כִּיּוֹן שְׂאִין אֶשֶׁם תְּלוּי בֹא עַל סַפְקָא מִעִילָה, כַּדְעַת חֲכָמִים
46 שֶׁבְּמִשְׁנָה לַעִיל (בב). רַבִּי עֻקִּיבָא חוֹלֵק וְאוֹמֵר, שֶׁמִּלְּבַד הַחֲטָאת מְבִיא
47 אָדָם זֶה אִפֹּי אֶשֶׁם תְּלוּי, עַל סַפְקָא הַמִּעִילָה שִׁישׁ לוֹ, שְׁהֵרִי יִתְכּוֹן שֶׁאִכְל
48 חֲלָב שֶׁל קֹדֶשׁ, וְכִשְׁתִּירוֹ לַעִיל סַפְקָא מִעִילָה מִחֵיבֵיב בְּאֶשֶׁם תְּלוּי. וְאִם
49 חֹזֵר וְאִכְל גַּם אֵת הַחֲתִיכָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַחֲלָב, מְבִיא שְׁנֵי חֲטָאוֹת, עַל
50 שְׁתֵּי אִכְלֵוֹת הַחֲלָב, וְאֶשֶׁם וְדָאֵי עַל חֲלָב הַקֹּדֶשׁ שֶׁאִכְל.

51 בְּאוֹפֵן זֶה, שְׁהֵרִי שֶׁם חֲתִיכָת חֲלָב שֶׁל חוֹלִין וְחֲתִיכָת חֲלָב שֶׁל הַקֹּדֶשׁ,
52 אִכְל אָדָם אֶחָד אֵת הַרְאֹשׁוֹנָה וְכֹא אַחֵר וְאִכְל אֵת הַשְּׁנִיָּה, זֶה
53 מְבִיא חֲטָאת וְזֶה מְבִיא חֲטָאת, שְׁהֵרִי כֹל אֶחָד מֵהֶם וְדָאֵי אִכְל חֲלָב,
54 אִךְ אִינֵם מְבִיאִים אֶשֶׁם תְּלוּי, כִּיּוֹן שְׂאִין מְבִיאִים אֶשֶׁם תְּלוּי עַל סַפְקָא
55 מִעִילָה, וְכַדְעַת חֲכָמִים בְּמִשְׁנָה לַעִיל (בב). רַבִּי עֻקִּיבָא חוֹלֵק וְכִשְׁתִּירוֹ
56 בְּמִשְׁנָה שֶׁם וְאוֹמֵר, זֶה וְזֶה מְבִיאִין גַּם אֶשֶׁם תְּלוּי, מִשּׁוּם סַפְקָא
57 מִעִילָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, זֶה מְבִיא חֲטָאת וְזֶה מְבִיא חֲטָאת, שְׁהֵרִי
58 כֹל אֶחָד מֵהֶם וְדָאֵי אִכְל חֲלָב, וְשְׁנַיִם מְבִיאִין אֶשֶׁם אֶחָד, וּמִתְנַיִם

59 שְׂאוֹתוֹ שֶׁלֹּא אִכְל אֵת הַקֹּדֶשׁ יִקְנֶה לְחַבְּרֵי אֵת חֲלָקוֹ בְּאֶשֶׁם. רַבִּי
60 יוֹסֵפִי חוֹלֵק עַל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאוֹמֵר, שְׂאִין שְׁנַיִם מְבִיאִין אֶשֶׁם אֶחָד,
61 אֲלֵא לְדַעַת רַבִּי עֻקִּיבָא כֹל אֶחָד מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְלַחֲכָמִים שְׁנֵיהֶם
62 פְּטוּרִים.

63 הַמְשַׁנָּה מְבַרֵּרֵת אֵת דִּינּוֹ שֶׁל הַמְּסוּפֵק אִם אִכְל חֲלָב סֵתֵם אִו חֲלָב שֶׁל
64 נוֹתֵר: הִיּוּ לַפְּנֵי הַתִּיבָת חֲלָב סֵתֵם, וְהַתִּיבָת חֲלָב שֶׁל נוֹתֵר,
65 שֶׁהָאוּכְלוּ חֵיבֵיב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת, מִשּׁוּם חֲלָב וּמִשּׁוּם נוֹתֵר, אִכְל אַחַת מִהֶן
66 וְאִין יוֹדְעֵי אִיזָה מִהֶן אִכְל, מְבִיא חֲטָאת עַל חֲלָב, שׁוֹדָאֵי אִכְלוּ,
67 וְאֶשֶׁם תְּלוּי עַל נוֹתֵר, שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי אִם אִכְלוּ, וְאִפֹּי לְדַבְּרֵי חֲכָמִים יֵשׁ
68 אֶשֶׁם תְּלוּי בְּנוֹתֵר. אִכְל גַּם אֵת הַשְּׁנִיָּה, מְבִיא חֲטָאת, שְׁתֵּים
69 מִשּׁוּם חֲלָב וְאֶחָת מִשּׁוּם נוֹתֵר. אִכְל אֶחָד אֵת הַרְאֹשׁוֹנָה וְכֹא אַחֵר
70 וְאִכְל אֵת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מְבִיא חֲטָאת עַל הַחֲלָב וְאֶשֶׁם תְּלוּי עַל הַנוֹתֵר,
71 וְזֶה מְבִיא חֲטָאת וְאֶשֶׁם תְּלוּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, זֶה מְבִיא חֲטָאת
72 וְזֶה מְבִיא חֲטָאת כִּיּוֹן שֶׁשְׁנַיִם חֵיבִיבִים בּוֹדָאֵי עַל אִכְלֵת חֲלָב, וְשְׁנַיִם
73 מְבִיאִין עוֹד חֲטָאת אַחַת, וּמִתְנַיִם שֶׁתְּהִיָּה חֲטָאת זֶו שִׁיבֵת לְאוֹתוֹ
74 שֶׁאִכְל אֵת הַחֲלָב שֶׁל נוֹתֵר. רַבִּי יוֹסֵפִי אוֹמֵר, כֹּל חֲטָאת שֶׁהִיא כְּפָה
75 עַל חֲטָא, אִין שְׁנַיִם מְבִיאִין אוֹתָהּ עַל יְדֵי תְּנַאי, וְלִכֵּן עַל כֹּל אֶחָד
76 לְהִבֵּיא חֲטָאת וְאֶשֶׁם תְּלוּי.

נְמָרָא

77 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: חֲתִיכָת חֲלָב וְחֲתִיכָת חוֹלִין, אִכְל אֶחָד אֵת הַרְאֹשׁוֹנָה
78 וְכֹא אַחֵר וְאִכְל אֵת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי וְזֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי.
79 רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין חֲטָאת אַחַת. רַבִּי יוֹסֵפִי אוֹמֵר, אִין
80 שְׁנַיִם מְבִיאִין חֲטָאת אַחַת.

81 הַגְּמָרָא מְקַשֶּׁה עַל מִשְׁמַעוֹת הַמְשַׁנָּה, שֶׁנֶּאֱמָרוּ שֶׁלֹּשׁ שִׁטוֹת בְּדִין זֶה:
82 אֶמֶר לִיָּה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן, הִרִי לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵפִי, מִשְׁמַעוֹ שֶׁרַק חֲטָאת
83 הוּא דְלֵא מִיִּיתוּ שְׁנַיִם – אִין שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חֲטָאת אַחַת, כִּיּוֹן
84 שְׂאִינָה בֹאָה עַל תְּנַאי, אִךְ יֵשׁ לְדִיִּיק מְדַבְּרֵי, הֵא – אִכְל אֶשֶׁם תְּלוּי,
85 מִיִּיתוּ שְׁנַיִם – חֵיבִיבִים שְׁנֵיהֶם לְהִבֵּיא, כִּיּוֹן שֶׁלְּכֹל אֶחָד יֵשׁ סַפְקָא
86 הוּא אִכְל חֲלָב אִו לֹא, וְאִם כֵּן הִיִּינוּ – זֶו הִיא דַּעַת תְּנָא קָמָא, וְמָה
87 הוֹסִיף רַבִּי יוֹסֵפִי דְּבַרְבֵּרֵי. מְנַסֵּה רַבִּי לִיִּישׁ: יְכִי תִּימָא – וְאִם תִּרְצֶה
88 לְוֹמַר שֶׁתִּיבָתָה אַחַת מְשִׁתֵּי חֲתִיכּוֹת אִיכָא בִּינֵיהוּ – שִׁישׁ מַחֲלוֹקֹת
89 בִּינֵיהֶם בְּכֹךְ שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵפִי יֵשׁ חֵיבֵיב אֶשֶׁם תְּלוּי רַק בְּאוֹפֵן שְׁהֵרִי
90 לַפְּנֵי שְׁתֵּי חֲתִיכּוֹת וְאִכְל אַחַת מִהֶן, וּמִמִּילָא בְּנִדּוֹן שֶׁל מִשְׁתַּנּוּ
91 שֶׁהִשְׁנִי אִכְל אֵת הַחֲתִיכָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיָּה לְבַדָּה לַפְּנֵי, לֹא יִתְחַיֵּיב
92 אֶשֶׁם תְּלוּי, וְאִילוּ תְּנַא קָמָא סוֹבֵר שֶׁאִפֹּי בְּחֲתִיכָה אַחַת לְבַדָּה, שִׁישׁ בַּה
93 סַפְקָא אִם הִיא חֲלָב אִו שׁוֹמֵן, חֵיבֵיב אֶשֶׁם תְּלוּי. דּוּחָה רַבָּא: וְהַתְּנָא
94 בְּרִייתָא לְגַבִּי אוֹפֵן זֶה שֶׁל מִשְׁתַּנּוּ, רַבִּי יוֹסֵפִי אוֹמֵר, זֶה מְבִיא אֶשֶׁם
95 תְּלוּי וְזֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי, הִרִי שֶׁלְּדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶם יֵשׁ חֵיבֵיב אֶשֶׁם תְּלוּי
96 עַל שְׁנֵיהֶם אִפֹּי שֶׁלְּגַבִּי הַשְּׁנִי אִין זֶו חֲתִיכָה אַחַת מְשִׁתֵּי חֲתִיכּוֹת, וְמָה
97 הַתְּחַדֵּשׁ דְּבַרְבֵּרֵי רַבִּי יוֹסֵפִי.

98 מִתְרַצֵּת דְּלַרְבִּי יוֹסֵפִי, וְאוֹרְבָה, הֵא קָא מְשַׁמְעֵ לָן – דְּבַר זֶה בֹאָה
99 הַמְשַׁנָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ, דְּמָאן תְּנָא קָמָא – שְׁמִי הוּא תְּנַא קָמָא שֶׁל
100 מִשְׁתַּנּוּ הַמְּחַיֵּיב כֹּל אֶחָד מֵהֶם בְּאֶשֶׁם תְּלוּי, וְזֶה רַבִּי יוֹסֵפִי.
101

102 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: חֲתִיכָת חֲלָב וְחֲתִיכָת קֹדֶשׁ (כו'), חֲתִיכָת חֲלָב
103 וְחֲתִיכָת חֲלָב קֹדֶשׁ כּו', חֲתִיכָת חֲלָב וְחֲתִיכָת חֲלָב נוֹתֵר כּו', אִכְל
104 אַחַת מִהֶן וְאִין יוֹדְעֵי אִיזָה מִהֶן אִכְל, מְבִיא חֲטָאת וְאֶשֶׁם תְּלוּי. אִכְל
105 אֵת הַשְּׁנִיָּה, מְבִיא שֶׁלֹּשׁ חֲטָאוֹת.
106

107 מְקַשֶּׁה הַגְּמָרָא: אֶמֶר לִיָּה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן, בְּאוֹפֵן שֶׁאִכְל גַּם אֵת
108 הַחֲלָב הַרְגִיל וְגַם אֵת הַחֲלָב שֶׁל הַנוֹתֵר, מְדוּעַ נִפְטֵר בְּשֶׁלֶשׁ חֲטָאוֹת,
109 וְלִיָּתִי נָמִי – מְדוּעַ לֹא נַחֲשִׁיבּוּ לְהִבֵּיא גַם אֶשֶׁם וְדָאֵי דְּנוֹתֵר – עַל
110 אִכְלֵת נוֹתֵר, דְּבִשְׁר הַנוֹתֵר קֹדֶשׁ הוּא, וְחֵיבִיבִים אֶשֶׁם עַל אִכְלֵתוֹ.
111 מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: אֶמֶר לִיָּה רַב נַחֲמָן, מְדוּבֵר בְּמִשְׁנָה בְּאוֹפֵן לְגִילָת בֵּיה
112 – שְׂאִין בְּאוֹתוֹ בִּשְׂר נוֹתֵר שְׁנֵיהֶם פְּרוּטָה, וְכִיּוֹן שְׂאִין מִעִילָה בְּפַחוֹת
113 מְשׁוּה פְּרוּטָה אִין הָאוּכַל בִּשְׂר זֶה חֵיבֵיב אֶשֶׁם מִעִילוֹת, אֲלֵא רַק חֲטָאת
114 מִשּׁוּם אִכְלֵת נוֹתֵר.

115 הַמְּשִׁיךְ רַבָּא וְהַקְּשָׁה לְרַב נַחֲמָן: וְהֵא מְעִיקְרָא – וְהִרִי בְּתַחֲלִיל
הַמְּשִׁךְ בְּעַמּוּד סו

שבת קודש כ"ב ניסן היתשע"ב

חצי שיעור במלאכת שבת

מדרבנן.

ולדעת ה'לחם משנה' (להלן פכ"א ה"א), חצי שיעור במלאכת שבת אסור משום 'עשה', שנאמר בתורה (שמות כ"ג), 'תשבות', היינו "אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהן".

ואדמו"ר הזקן נקט בכמה מקומות שחצי שיעור האסור מן התורה הוא לא רק באיסורי אכילה. ולדוגמה: אסור מן התורה לגזוז בשבת אפילו שערה אחת משום חצי שיעור (ארו"ח סי' ש"מ סעי' א'). וכן אסור לכתוב אפילו אות אחת (שם סעי' ד') ואסור לגנוב אפילו פחות משווה פרוטה (חור"מ ה"ל גזילה בע' א).

אמנם, ה'צמח צדק' (שו"ת יו"ד סי' ש"ז סק"י) הביא את דברי אדה"ז ב'קונטרס אחרון' (ארו"ח תמ"ב סי' ק"י) שה'חכם צבי' כתב "טעם נכון למה אין חצי שיעור אסור מן התורה בבל יראה ובל ימצא", ומדייק מזה ששיטתו כשיטת ה'חכם צבי' – אך כבר העיר הרבי (לקו"ש ז, עמ' 110), שהדברים "צריכים עיון קצת", שהרי במקומות הנ"ל ברור שלדעתו חצי שיעור אסור מן התורה לא רק באיסורי אכילה.

הלכות שבת פרק יח, הלכה א: המוציא דְּכָר מְרֻשָׁת הַיָּחִיד לְרֻשָׁת הַרְבִּים... אֵינוֹ חֹבֵב עַד שְׂוִיצִיא מִמֶּנּוּ שְׁעוֹר שְׁמוּעִיל בְּלוֹם.

כתב ה'משנה למלך', שהשיעורים שנאמרו במלאכת שבת הם רק לענין חיוב חטאת, אבל לענין איסור הרי גם "חצי שיעור אסור מן התורה". וכן מפורש ברש"י לגבי איסור אפיה (שבת עז, א ד"ה וכן). ותמה (הרב המגיה) על ה'חכם צבי' (סי' פ"ו) הסובר שאיסור חצי שיעור קיים רק באיסורי אכילה.

וב'שפת אמת' (שבת עז, ב) הביא שנחלקו ראשונים בדבר: יש הסוברים שחצי שיעור במלאכת שבת אסור מדרבנן ולא מדאורייתא (תוס', רמב"ן), ויש אומרים שאיסורו מן התורה (רש"י הנ"ל, מאיר, הגהות אשרי).

ונחלקו האחרונים בשיטת הרמב"ם (והביאם השרי חמד, כללים ה, ד):

ה'קהלת יעקב' (למהר"ט אלגוזי) כתב שמדבריו להלן (ה'ל' כ"ג) "כל העושה מלאכה מן המלאכות חצי שיעור פטור", יש לדייק שחצי שיעור במלאכות שבת אסור מדרבנן, כי כבר כתב הרמב"ם (לעיל פ"א ה"ג) שכל מקום שכתב 'פטור' הרי זה אסור

המשך ביאור למס' כריתות ליום רביעי עמ' א

30 שאיסור קל על איסור, וממילא יכול לחול איסור נותר על איסור
 31 חלב, ויתחייב שתי חטאות, והא תניא בברייתא, רבי שמעון אומר,
 32 האוכל נבלה ביום הכיפורים, פטור מאיסור יום הכפורים, כיון
 33 שאין איסור יום הכפורים חל על איסור נבלה, ואם כן קשה, שאף כאן
 34 היה ראוי לומר שלא יתחייב משום שני איסורים. מתרצת הגמרא:
 35 אמר רב שש"ת בריה דרב אידי, משנתנו עוסקת בגזון דאבל כוליא
 36 בקלפה את הכליה עם כזית מהחלב שעליה, וכוננת המשנה שעל
 37 החלב חייב חטאת אחת, ועל הכליה שהיא 'נותר' חייב חטאת נוספת,
 38 אך באמת על אכילת החלב עצמו אינו יכול להתחייב גם משום נותר,
 39 כיון שאין איסור חל על איסור.
 40 ממשיכה הגמרא ומקשה: וכוליא בקלפה נמי – והרי אף אם אכל
 41 חלב יחד עם כליה, הא קאי עלה פאיסור עולין – והרי הכליה
 42 אסורה עליו משום שעלתה על המזבח להיקרב, והיכי אתי – וכיצד
 43 בא איסור נותר והייל עלה – וחל על הכליה.
 44 הגמרא מנסה לתרץ, ודוחה את התירוץ: ובי תימא – ואם תרצה
 45 לומר, דסבירא ליה לרבי שמעון דנותר איסור חמור הוא, והייל
 46 על איסור קל דעולין, כלומר שמודה רבי שמעון שאיסור חמור חל
 47 על איסור קל, ואיסור נותר שיש בו כרת חמור יותר מאיסור אכילת
 48 דבר שעלה על המזבח, שהוא רק בלא תעשה. הרי אי אפשר לומר
 49 כן, והא נבלה דאיסור קל הוא, שאינו עובר אלא בלא תעשה, ויום
 50 הכיפורים דאיסור חמור הוא, שהאוכל בו חייב כרת, וְאָף עַל פִּי כֵן
 51 אמר רבי שמעון לעיל דלא קאתי – שלא בא איסור יום כיפורים
 52 דחמור, והייל על איסור נבלה דקל הוא, ואם כן מדוע איסור נותר
 53 חל על איסור עולין.
 54 מתרצת הגמרא: אלא, באמת לדעת רבי שמעון אין איסור חמור חל
 55 על איסור קל, ובקדשים גלי דקמנא – גילתה התורה דיני קדשים,
 56 דאתי – שבא איסור וקל על איסור.

1 המשנה, באופן דאית ביה – שיש בבשר שנה פרוטה עקבין –
 2 מדובר, והראיה לכך, דקתני לגבי האוכל חתיכה מן הקדש, שחייב
 3 אשם ונדא, ואשם זה בא רק על מעילה בשווי פרוטה. ואם כן לא
 4 מסתבר שבסיפא מדובר בחתיכה שאין בה שוה פרוטה. אמר ליה –
 5 תירץ לו רב נחמן, יש חילוק בין הרישא לסיפא, תהיא חתיכה דלא
 6 נותרה היא – אותה חתיכה שמדובר בה ברישא, שהיא בשר קדש
 7 המותר באכילה, ואינה נותר, שנייא פרוטה – שוה היא פרוטה, ויש
 8 עליה חיוב אשם מעילות, אבל חתיכה של נותר שהיא של בשר ישן,
 9 אינה שוה פרוטה, ולכן אין בה חיוב אשם ודאי.
 10 המשך רבא דקשה: והא במשנה לעיל (א) שנינו שיש אוכל אכילה
 11 אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד, דקתני ביה – ששנינו
 12 בתוך האיסורים שיש באכילה זו את איסור נותר, וקתני במשנה
 13 שמביא ארבע חטאות ואשם אחד, והיינו אשם מעילות על אכילת
 14 בשר קודש, ומוכח שאף בשר נותר שוה פרוטה, וחייבים עליו אשם.
 15 אמר ליה רב נחמן, תהיא – משנה זו פאכילה גסה, שאכל הרבה
 16 בשר, ויש בזה שוה פרוטה אף שהבשר ישן, ותהיא – ואילו כאן,
 17 במשנתנו, מדובר פאכילה דקה, שאין בה שוה פרוטה, ולכן אינו
 18 חייב אשם. תירץ נוסף: (ולא קשיא) תהיא – המשנה לעיל המחייבת
 19 אשם על אכילת נותר, עוסקת בימות הנשמים, שהבשר אינו
 20 מתקלקל מהר, ולכן אף שהוא בשר נותר הוא ראוי לאכילה, ושוה
 21 פרוטה, והקא – במשנתנו, מדובר בימות החמה, שאם נותר בשר עד
 22 למחרת הרי הוא מתקלקל, ואין בבשר שווי פרוטה, ולכן פטור
 23 מאשם מעילות.
 24 שנינו במשנה: חתיכת חלב וחתיכת נותר, אכל אחד את הראשונה
 25 כו' ובא אחר ואכל את השניה, זה מביא חטאת ואשם תלוי זה מביא
 26 חטאת ואשם תלוי, רבי שמעון אומר, זה מביא חטאת וזה מביא
 27 חטאת, ושנייה מביאין חטאת אחת.
 28 הגמרא מבררת כיצד ניתן להתחייב על חתיכה אחת משום שני
 29 איסורים: אמר ליה רבא לרב נחמן, ומי אמר – וכי סובר רבי שמעון

58 אחת, ובאופן כזה יכולים לחול שני איסורים, וריבתה התורה שאף
59 באימורים יש איסור מעילה.

60 הדרן עלך דם שחיטה

61 פרק ששי - המביא אשם

62 משנה

63 משנתינו דנה לגבי כמה חיובים הנוהגים בהמוות, ומבאר מה דינה
64 של הבהמה שהובאה לקיום החיוב, כאשר מתברר שהחיוב התבטל:
65 המביא אשם תלוי, ונודע לו שלא הטא באותו חטא שהסתפק בו,
66 שמחמתו הביא את הקרבן, אם נודע לו עד שלא נשחט - לפני
67 שחיטת הקרבן, יצא וירעה בעדר עם שאר הבהמות, ומותר הוא
68 בהנאה כחולין גמורים, דברי רבי מאיר. והכמים אומרים, אין
69 ההקדש מתבטל, ומכיון שאי אפשר להקריבו, ירעה עד שיסתאב -
70 עד שיפול בו מום, ויפכו דמיו לנדרה - ישמשו דמיו לקניית
71 עולת נדבה. רבי אליעזר אומר, יקרב הקרבן עצמו לאשם תלוי,
72 משום שאם אינו בא על הטא זה הרי הוא בא על הטא אחר.
73 כלומר, על אף שעתה התברר שלא התחייב אשם תלוי, אך בודאי
74 יש לאדם להסתפק שמא חטא פעם בחטא כלשהו, ומחמת ספק זה
75 יכול הוא להקריב קרבן זה לאשם תלוי.

76 אך אם משנשחט - לאחר שכבר נשחט הקרבן נודע לו שלא חטא,
77 ישפך הדם לאמת המים שבעורה, והפסח יצא לבית השריפה -
78 למקום שבו נשרפים הקרבנות שנפסלו, וישרף שם.

79 ואם כבר נזרק הדם על המזבח קודם שנודע לו שלא חטא, הקרבן
80 כשר (והפסח קיים), ויאכל הבשר לכהנים, כדן אשם תלוי. רבי
81 יוסי אומר, אפילו אם הדם של הקרבן בפסם - בכלי בו קיבלוהו
82 מצוואר הבהמה ועדיין לא נורק על המזבח, יזרק עליו עתה, והפסח
83 יאכל לכהנים.

84 המשנה מבאר מה דינו של המביא אשם ודאי להקרבה ונודע לו
85 שלא חטא: אשם ודאי אינו כן - דינו שונה מאשם תלוי בכך
86 שחכמים אינם חולקים בו, שאם סבר אדם שחטא והביא אשם
87 להקרבה, ונודע לו שלא חטא עד שלא נשחט, לפי כולם יצא וירעה
88 בעדר. ואם נודע לו שלא חטא משנשחט - לאחר שכבר נשחט, הרי
89 זה יקרב. ואם נזרק הדם ורק לאחר מכן נודע לו, הפסח יצא לבית
90 השריפה.

91 דין נוסף: שור הנסקל - שנגמר דינו להיסקל, אינו כן - דינו שונה
92 מדין אשם תלוי בכך שחכמים אינם חולקים בו, שאם נודע שאינו
93 חייב סקילה עד שלא נסקל, יצא וירעה בעדר. ואם נודע הדבר
94 משנסקל - לאחר שכבר נסקל, מותר בשרו בהנאה, כמו שור רגיל
95 שמת.

96 דין נוסף: עגלה ערופה - עגלה שהובאה לעריפה, אינו כן - דינה
97 שונה מדין אשם תלוי בכך שחכמים אינם חולקים בו, שאם הביאו
98 עגלה לעריפה, ונמצא הרוצח עד שלא נערפה העגלה, ואין כבר
99 צורך בהבאתה, תצא ותרעה בעדר. אבל אם נמצא הרוצח
100 משנערפה - לאחר שכבר נערפה, תקבר במקומה - במקום בו
101 נערפה, ואסורה בהנאה. והטעם לכך הוא משום שעל פסח פאה
102 מתחלה, דהיינו כיון שדין הבאתה הוא באופן שיש ספק מי הרוצח,
103 ואכן בשעה שהביאה וערפה לא היה ידוע מי הוא הרוצח, על כן
104 בפרה ספקה ותלכה לה. כלומר, עשתה את מה שהיה עליה
105 לעשות, שכיפרה את הספק. ואף שעכשיו התברר מי הוא הרוצח,
106 מכל מקום אסורה כיון שנערפה כדן.

107 גמרא

108 הגמרא מבאר במה נחלקו רבי מאיר וחכמים. מבררת הגמרא:
109 כמאי פליגי - במה נחלקו רבי מאיר וחכמים. משיבה הגמרא: רבי

מבאר הגמרא היכן ריבתה זאת התורה: דתניא בברייתא, נאמר
בפסוק (ויקרא כג) 'והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה'
וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה, ומהלשון 'אשר לה' יש
לרבות את האימורים - איברי הקרבן המוקטרים על המזבח, כמו
החלב והאליה, שהאוכלם בטומאה חייב כרת, ולכאורה קשה, הרי
אימורים, קאי עליוהו באיסור עולין - חייב עליהם האדם מחמת
איסור לאכול דברים העולים על גבי המזבח, וחלב שבאימורים קאי
עליוהו גם באיסור כרת, ואף על פי כן אמרה התורה דקאתי - שבא
איסור טומאה וחיל עליה, ומחייבו בכרת משום טומאה, ומוכח
שלגבי איסורי קדשים איסור חל על איסור, ולכן במשנתנו חל איסור
נותר על איסור עולין.

12 מוסיפה הגמרא להוכיח שאין מחלוקת בדבר זה: תדע שכן הוא -
13 ראייה לדבר, שלדברי הכל בקדשים איסור חל על איסור, דהא רבי
14 סבירא ליה - שהרי רבי סובר בכל מקום דאיסור חל על איסור,
15 (ואימא) והני מילי - והיינו רק באיסור חמור שחל על איסור קל,
16 אבל איסור קל (חל) על איסור (והוא איסור) חמור, סובר רבי
17 שלא חל, ומכל מקום בקדשים שמעינן ליה - שמענו לרבי דאמר
18 שאיסור קל על איסור חמור נמי חיל - גם כן חל. ומבאר הגמרא
19 היכן מצינו זאת: דהא איסור מעילה קל הוא, שיש בו במיד מיתה
20 בידי שמים ואין חייבים טעאת על שגגתו, ואיסור קדשים איסור
21 חמור הוא, שיש על דונו כרת ועל שגגתו חטא, ואף על פי כן סובר
22 רבי דאתי - שבא איסור מיתה של מעילה וחיל על איסור כרת
23 של קדשים, דתניא בברייתא, רבי אומר, נאמר בפסוק לגבי הקטרת
24 האימורים של קרבן שלמים 'והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה
25 לריח ניחח כל חלב לה' (שם ג טו), ולשון זו באה לרבות אימורי
26 קדשים קלים למעילה - שיש בהם איסור מעילה, שנאמר במעילה
27 'פפש כי תמעל מעל ותטאה בשגגה מקדשי ה' (שם ה טו), ומלשון
28 הפסוק 'כל חלב לה' לומדים שאף חלב בכלל 'קדשי ה' שיש בהם
29 מעילה, ומעילה יש בה איסור מיתה בידי שמים שהוא איסור קל,
30 שהרי אין חייבים על שגגתו חטא, וקא חיל - וחל איסור זה על
31 איסור חלב, דאיסור כרת הוא, והוא חמור יותר, שהרי חייבים על
32 שגגתו חטא. שמע מינה - ומוכח מברייתא זו שלדעת רבי בקדשים
33 גלי קרא - גילתה התורה שאיסור חל על איסור.

34 הגמרא מקשה מדברי רבי שמעון עצמו בברייתא אחרת. מקשה
35 הגמרא: כיצד ניתן לומר שלדעת רבי שמעון חל איסור נותר על
36 איסור עולין, והא תניא בברייתא לא כך, רבי שמעינן אומר, אין
37 פגול בעולין - באברים העולים על גבי המזבח, ואין איסור נותר
38 בעולין, ומוכח שאפילו איסור חמור אינו חל על איסור קל.

39 מתרצת הגמרא: אלא תנאי היא ואלופא דרבי שמעינן - מחלוקת
40 תנאים היא בדעת רבי שמעון, דאיבא דאמרי - שיש שאמרו בדעתו
41 שבקדשים איסור חל על איסור, וזו היא דעת התנא של משנתנו,
42 ואיבא דאמרי - ויש שאמרו בדעת רבי שמעון שבקדשים נמי - גם
43 כן אין איסור חל על איסור, וכמו בכל האיסורים שבתורה, וזו דעת
44 התנא שבברייתא.

45 מקשה הגמרא: ולמאן דאמר - ולדעת התנא בברייתא, האומר
46 שלרבי שמעון בקדשים נמי אין איסור חל על איסור, הפסוק 'כל
47 חלב לה', מאי עבד ליה - מה הוא דורש מפסוק זה, והרי אינו יכול
48 לדורשו כפי שדרש רבי בברייתא שאיסור מעילה חל על אימורי
49 קדשי קלים, אף שהם כבר אסורים מדין חלב, שהרי לדבריו אף
50 בקדשים אין איסור חל על איסור. מתרצת הגמרא: מוקים ליה - תנא
51 זה ועמיד את הפסוק בגלדי קדשים - ולדות שנולדות מבעלי חיים
52 הקדושים למזבח, (דקסברי) [וקסברי] - ותנא זה סובר שגלדי
53 קדשים, אף שלא הוקדשו בפני עצמם, מכל מקום בהוייתן יהו
54 קדושים, כלומר, נדרשים הם מלשון הפסוק (דברים יב כ) 'רק קדשיך
55 אשר יהיו לך, ומי יהיו לך' דרשו שולד הנמצא במעי בהמת קרבן הרי
56 הוא קדוש כמותה, וכבר במעי אמו הוא קדוש, ונמצא אם כן
57 דתרוניהו בהדרי אתו - ששני האיסורים, חלב וקדשים, חלים בבת

רבי יהודה. רבי יוסי אומר: זולף וגומר ונגף פדרפו.

ב וכן מי שהיה יינו בתוך הבור, וארעו אכל או אנס או שהטעוהו פועלים – זולף וגומר ונגף פדרפו; דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: עושה לו למודים, בשביל שלא יחמיץ.

ג מכנים אדם פרוטיו מפני הגנבים, ושולח פשתנו מן המשרה, בשביל שלא תאבד, ובלבד שלא יכונן את מלאכתו במועד. וכלן אם פינו מלאכתן במועד – יאבדו.

פירוש ברטנורא

קצת ולא יפסידו אבל לא בפעם שניה משום דתו לא פסדי. ומהכא שמעינן דרברים המתרים במועד אסור לאבל לעשותם בידו בימי אבלו, מדקתני וארעו אבל ומהמת האבל עכב עד המועד, טוען קורה ראשונה במועד, אבל בימי אבלו היה אסור לטעון בידו אפילו קורה ראשונה. אבל אחרים טוענים לו: זולף. שופך היותים על גבי בית הבר. וכל מידי דשפך קרוי זולף: וגומר. סחיטתם ועיצורם בבית הבד: ונגף. סוחם פי החביות. והלכה כרבי יוסי:

ב בתוך הבור. הפירה שתחת הגת מסוידת בסיד לקבל היין: למודים. נסרים של עץ. כלומר מכסה אותו שם בנסרים שלא יחמיץ, ולא ישלחו מן הבור. והלכה כר' יוסי:

ג ושולח פשתנו. כל מה שמעלה מן המים קרוי שולה: אם כווננו מלאכתן במועד יאבדו. ב"ד מאבדים אותו ממון, ועושים אותו הפקר:

משניות מבוארות – קהתי

שזולף וגומר כדרכו. רבי יהודה אומר: עושה לו למודים – נסרים של עץ, כלומר שאינו מוציא את היין מן הבור אלא נותן נסרים על פי הבור לכסות את היין שבתוכו, בשביל שלא יחמיץ – וגומר את דריכת הענבים לאחר החג. והלכה כרבי יוסי.

באור משנה ג

מכנים אדם פרוטיו – בחול המועד, מן הגנות ומן הפרדסים, מפני הגנבים – שלא יגנבו אותם; ובגמרא אמרו, שיעשה זה בצנעא עד כמה שאפשר; ושולח פשתנו מן המשרה – מוציא את הפשתן ממי המשרה, ששורים אותה בהם עד שתתרכך, בשביל שלא תאבד – שאם תישאר הפשתן במי המשרה יותר מדי, עשויה היא להרקב. ובלבד שלא יכונן את מלאכתו במועד – שלא ישהה את מלאכתו, כדי לעשותה במועד, בשעה שהוא פנוי מעסקיו האחרים. וכלן – כל אותן המלאכות שהתירו במועד משום דבר האבד, אם פינו מלאכתן במועד – אם השהה את המלאכה בכוונה לעשותה בחול המועד, יאבדו – מניחים לדברים שיאבדו ואין מתירים לו שום מלאכה מפני אבידתם (המאירי; הרמ"ך בשם הגאונים). ויש מפרשים: יאבדו – בית דין מאבדים את הדברים ומפקירים אותם לכל משום קנס (רמב"ם הל' יוס טו ב. ז. ט). ורש"י כותב: יאבדו – שאסור ליהנות מהם (עיי' תוספות יוס טוב; ועיי' מגיד משנה על הרמב"ם שם).

באור משנה ב

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמד שאותו דין ששינוי בויתם נוהג גם בדריכת ענבים.

וכן מי שהיה יינו בתוך הבור – שלתוכו יורד היין מן הגת, כלומר שכבר נדרכו ענביו קודם החג, ויצא היין מן הגת וירד לבור, וארעו אכל או אנס או שהטעוהו פועלים – כמו שבארנו במשנה הקודמת, והגיע המועד, ואם לא יוציא את היין מן הבור עלול היין להחמיץ, זולף – הריהו שופך ומוציא את היין מן הבור בחול המועד, וגומר – את דריכת הענבים, ונותן את כל היין לתוך חביות, ונגף – וסוחם את החביות במגופות, פדרפו – בחול; דברי רבי יוסי – בגמרא אמרו, שבזיתים באה המשנה להשמיע רבותא, שאפילו בזיתים שהפסדם מרובה, מכל מקום סובר רבי יהודה שאינו עושה בהם במועד כדרכו. ובענבים באה משנתנו להשמיע רבותא לדעת רבי יוסי, שאפילו בענבים שהפסדם אינו רב כל כך, מכל מקום הוא סובר

המשך ביאור למס' כריתות ליום רביעי עמ' ב

מאיר סבר פיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. כלומר, כל מה שהקדיש היה משום שסבר שצריך לו, ואם לא היה צריך לו לא היה מקדיש, אם כן עתה שהתברר שלא חטא והתגלה למפרע שלא היה צריך לו, אין הקרבן קדוש. ורפנן סברי, מתוך שלפני נוקפו – שמתירא שמא חטא, גומר בדעתו ומקדיש את הבהמה מלכתחילה לקרבן, גם על הצד שיתברר שלא חטא, ולפיכך חלה עליה קדושה, והיא יוצאת לחולין רק לאחר שיפול בה מום ותימכר, ובדמיה צריך להביא קרבן אחר.

הגמרא מביאה ברייתא הדנה במחלוקת רבי מאיר וחכמים: תנא – שנינו בברייתא, המקדיש בהמה לאשם תלוי, והתברר שאינו חייב להביאו, בין אם התברר כן על ידי שנועד לו שחטא וממילא חייב חטאת ולא אשם תלוי, ובין אם התברר כן על ידי שנועד לו שלא חטא, פליגי רבי מאיר ורפנן האם הקרבן יוצא לחולין או ירעה עד שיסתאב. מבארת הגמרא: בנודע לו שחטא הוזכרה בברייתא

מחלוקתם, כדי להודיעך בחו' (חזק דעתו) דרבי מאיר, דאף על גב דידע לבסוף דתנא והתברר שלמעשה מחויב הוא בקרבן, מכל מקום פיון דבעידינא דאפרשיה – בזמן שהפריש בהמה זו לקרבן [לא ידע שחטא אלא היה מסופק בכך, תנא ותרעה בעדר. משום שלא הקדיש אותה על דעת שתוקרב לחטאת על הודאי, אלא רק לאשם תלוי הבא על הספק. ובנודע לו שלא חטא, הוזכרה מחלוקתם כדי להודיעך בתוך דרפנן, דאף על גב שהתברר דלא חטא, ולכאורה על דעת כן לא מקדיש את הבהמה, שהרי הוא פטור מקרבן, מכל מקום פיון דבעידינא דאפרשיה – בזמן שהפריש אותה לקרבן לא ידע זאת], לבו נוקפו הוה (היה) הלכה גמיר ומקדיש – הוא מחליט בדעתו להקדיש אותה באופן מחלט, גם על הצד שיתברר שאינו מחויב בקרבן זה.

הגמרא מביאה אופן שבו מודה רבי מאיר לחכמים שהמופרש לאשם תלוי ירעה עד שיסתאב: אמר רב ששת, מודה רבי מאיר לחכמים

